16 Οκτωβρίου 2024

Μιχαήλ Ζένιου: Πενήντα χρόνια στην ουράνια πατρίδα

/ Αφιερώματα / Γενικά Θέματα

«34 χρόνια πριν, περίπου τέτοια ώρα, γύρισα από το παρατηρητήριο και είπα του ανθυπολοχαγού ότι είδα τουρκικά άρματα να περνούν μπροστά μας, πηγαίνοντας σαν σε παρέλαση, και να κατευθύνονται προς τη Μια Μηλιά χωρίς να τα παρενοχλήσει κανένας με αντιαρματικά. Εμείς είμαστε ολμιστές, δεν είχαμε αντιαρματικά. Μου είπε επί λέξει: "Θα περικυκλώσουν τη Λευκωσία. Εγώ το έχω πάρει απόφαση ότι θα δώσουμε τη ζωή μας στην πατρίδα. Εκείνο που σκέφτομαι είναι ότι τώρα θα υπάρχει ακόμα μία για να με κλαίει." Το είπε αυτό γιατί μόλις είχε αρραβωνιαστεί. Τις επόμενες ώρες μας σφυροκοπούσαν με όλμους και βόμβες από τα αεροπλάνα. Δεν ανταλλάξαμε άλλες κουβέντες εκτός από τις απαραίτητες για τις βολές που ρίχναμε. Στις 12:00 το μεσημέρι μας φόρτωσαν και τους δύο σε ένα Triumph και μας πήραν στο Γενικό Νοσοκομείο. Ο ανθυπολοχαγός μου ήταν νεκρός. Εγώ ελαφρά τραυματισμένος με το ίδιο βλήμα, κρατούσα το κεφάλι του στα γόνατά μου στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου. Όταν φτάσαμε στο νοσοκομείο, δεν τον ξαναείδα πια. Ο ανθυπολοχαγός ήταν καθηγητής Φυσικής. Ήταν ο καλύτερός μου φίλος και ήταν και πρώτος μου εξάδελφος. Το όνομά του: Μιχαήλ Ζένιος, ετών 27».

- **Του Δρ. Ιωάννη Ζένιου***

Μακαριώτατε, Εξοχότατη Πρόεδρε της Βουλής, Εκλεκτοί προσκεκλημένοι, Πατέρες και Αδελφοί,

Τα λόγια που μόλις ακούσατε είναι από μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που γράφτηκε από τον Σπύρο Βάσου Παπαχαραλάμπους στις 14 Αυγούστου 2008 και στάληκε σε μένα και σε δυο στενούς του φίλους. Ήταν η πρώτη φορά, 34 χρόνια μετά την τραγωδία, που ο Σπύρος κατάφερε να εξωτερικεύσει, έστω και με ένα γραπτό μήνυμα σε Greeklish της τότε εποχής, τον βαθύ του πόνο για την τραυματική εμπειρία της απώλειας του ξαδέλφου του, Μιχαλάκη. Δεκατέσσερα χρόνια αργότερα, στις 14 Αυγούστου 2022, κατάφερα να τον «παρασύρω» σε μια άτυπη συνέντευξη μέσω ανταλλαγής γραπτών μηνυμάτων, που ρίχνουν φως σε κάποιες άγνωστες πτυχές αυτής της τραγωδίας. Παραθέτω αποσπάσματα από τη συνέντευξη: «Θυμάμαι ότι ο Μιχαλάκης είχε ανταλλάξει το προσωπικό του όπλο με έναν από τους στρατιώτες του, του οποίου το όπλο ήταν χαλασμένο. Έδωσε στον στρατιώτη το δικό του και πήρε το χαλασμένο. Αυτό ήταν κάτι που χαρακτήριζε την προσωπικότητά του, καθώς ήταν πάντα πρόθυμος να θυσιαστεί για χάρη των άλλων. … Ως Ανθυπολοχαγός μας, έστειλε όλους τους στρατιώτες να προστατευτούν κάτω από τη στέγη του διπλανού σπιτιού και κράτησε μόνο εμένα μαζί του για να τον βοηθώ στη λειτουργία του μοναδικού όλμου που διαθέταμε. Όταν μας τελείωσαν τα βλήματα ζητήσαμε να μας στείλουν άλλα και αντ’ αυτών μας έστειλαν καπνογόνα. … Τότε ο Μιχαλάκης σκέφτηκε ότι έπρεπε να ρίξουμε τα καπνογόνα, για να μην καταλάβουν οι Τούρκοι ότι δεν είχαμε περισσότερα βλήματα, αλλά και να μην σκορπίσουμε τον πανικό στους στρατιώτες μας. … Τα εχθρικά βλήματα κυριολεκτικά έπεφταν γύρω μας σαν βροχή. Όταν έπεσε το μοιραίο βλήμα και συνήλθα μετά την έκρηξη, που μέσα στα χώματα και τους καπνούς δεν τον έβλεπα, του φώναξα αλλά δεν απάντησε και προσπάθησα να σηκωθώ να πάω προς την πλευρά του. Τότε κατάλαβα ότι είχα κτυπηθεί γιατί δεν μπορούσα να σηκωθώ. Άπλωσα τα χέρια μου και έπιασα τα πόδια του που άγγιζαν τα δικά μου και τον τραβούσα, αλλά δεν ανταποκρινόταν. Όταν καθάρισε η ατμόσφαιρα και είδα τις πληγές του, κατάλαβα ότι μάλλον ήταν νεκρός. Τότε άρχισα και φώναζα «χτυπήθηκε ο Ανθυπολοχαγός»! Ήρθαν, μας σήκωσαν στα χέρια και μας πήραν σε αυτοκίνητο. … Καθώς κρατούσα το κεφάλι του πάνω στα πόδια μου στο πίσω κάθισμα, έπιασα τον σφυγμό του σαν τελευταία ελπίδα, αλλά δεν υπήρχε…».

Αυτές υπήρξαν οι τελευταίες στιγμές του Μιχαήλ Ζένιου σε αυτόν τον πρόσκαιρο κόσμο στις 14 Αυγούστου 1974 στον Βόρειο Πόλο της Λευκωσίας. Οι πρώτες του στιγμές γράφτηκαν σαν σήμερα, στις 2 Οκτωβρίου 1947, στη γενέτειρά σας,

Μακαριώτατε, την Αθηένου, όπου είδε το πρώτο φως στο νοσοκομείο της κωμόπολης. Ήταν το τρίτο από τα δέκα παιδιά και πρώτο από τα δύο αγόρια του Ζένιου Μιχαήλ και της Μαρίας Ζένιου Παπαχαραλάμπους από τη γενέτειρά σας, εξοχότατη Πρόεδρε της Βουλής, τους Τρούλλους, όπου «ήλθαν εις γάμου κοινωνίαν» στον Άγιο Μάμα, με ιερέα τον παπα-Χαράλαμπο, πατέρα της νύφης, το 1944. Είναι βέβαιο ότι το περιβάλλον μέσα στο οποίο μεγαλώνουμε επηρεάζει καθοριστικά την προσωπικότητά μας στην υπόλοιπη ζωή μας. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση του Μιχαήλ Ζένιου, που κληρονόμησε την ευαισθησία και την αγάπη του για τον συνάνθρωπο από τους γονείς του, Ζένιο και Μαρία, δυο χαρισματικούς και αξιοθαύμαστους ανθρώπους. Παρόλες τις απέραντες οικονομικές δυσκολίες που είχαν, ποτέ δεν άφησαν τα παιδιά τους να αισθανθούν ότι είναι φτωχοί. Πάντα υπήρχαν οι φτωχοί, φτωχότεροι από μας, που μας είχαν ανάγκη. Έκαναν πολλές δουλειές για να τα βγάλουν πέρα, να ζήσουν τη δωδεκαμελή οικογένειά τους. Ωστόσο, νοιάζονταν και για κείνους που δεν είχαν στον ήλιο μοίρα. Πολλές φορές η μάνα μας μάς έστελνε να πάρουμε φαγητό και ψωμί σε φτωχές οικογένειες χωρίς να μας δει κανένας, ούτε καν οι ίδιοι οι αποδέκτες. Το «μη γνώτω η αριστερά σου τι ποιεί η δεξιά σου» σε πλήρη εφαρμογή. Ο Μιχαλάκης, μεγαλώνοντας με τέτοιους γονείς, από έξι χρονών παιδί βοηθούσε στην εκκλησία τον ιερέα παππού μας, Παπαχαράλαμπο, συντροφεύοντάς τον στις μακρές ακολουθίες της εκκλησίας. Παπαδιαμαντική μορφή ο Παπαχαράλαμπος, πατέρας της μάνας μας, του είχε ιδιαίτερη αδυναμία αλλά ήταν και αυστηρός μαζί του. Ο Μιχαλάκης, αν και μικρός, διέκρινε την αυστηρότητα που έδειχνε απέναντι του από την αγάπη του, που την αισθανόταν βαθιά στην καρδιά του και ήταν αμοιβαία. Διηγείται η αδελφή μας Παναγιώτα, που ένα χρόνο πιο μεγάλη του τον έζησε από πολύ κοντά: «Μια φορά τα παιδιά μέσα στο ιερό της εκκλησίας μιλούσαν μεταξύ τους κατά τη διάρκεια της ακολουθίας και ο παππούς Παπαχαράλαμπος τους έκανε παρατήρηση. Αυτά τον αγνόησαν και συνέχιζαν την κουβέντα, οπότε ο παππούς έδωσε ένα χαστούκι στον Μιχαλάκη. Τα άλλα παιδιά γελούσαν. Ήλθε σπίτι και έκλαιγε. Όταν μου είπε τι έγινε, τον ρώτησα: ‘Ε, και θα ξαναπάς στο ιερό;’ ‘Ναι’, μου απάντησε. ‘Ο παππούς μου με αγαπά, αλλά ήταν καλύτερα να δείρει τους ξένους;’ Ένα άλλο περιστατικό που διηγείται η Παναγιώτα, δείχνει και αυτό την απίστευτη ωριμότητα, αυτογνωσία και καλοσύνη που τον χαρακτήριζε από τα παιδικά του χρόνια, αλλά κυρίως την αρετή της διάκρισης: Μια μέρα, έπαιζε έξω με άλλα αγόρια και επέστρεψε στο σπίτι αφού σκοτείνιασε. Όταν μπήκε μέσα, η μάνα μας τον έβγαλε έξω από το σπίτι επειδή άργησε, και κλείνοντας την πόρτα πίσω της, του είπε να περιμένει τον πατέρα του να επιστρέψει από το καφενείο. Η Παναγιώτα τότε, πήγε σιγά–σιγά στην εξώπορτα και είπε: ‘Μιχαλάκη είσαι εδώ;’. Και αυτός απάντησε: ‘Ναι, πού να πάω;’ ‘Να πας να κρυφτείς, να μην σε βρίσκει, να καταπιεί τη γλώσσα της, να μην σου το

ξανακάνει’, του είπε. Η απάντησή του την άφησε άναυδη: ‘Δεν φτάνει που την στενοχώρησα με την παρακοή μου, να την στενοχωρήσω ακόμα μια φορά να με ψάχνει και να μην με βρίσκει;’

Οι γονείς του Μιχαήλ Ζένιου ήταν και οι δυο ενεργοί αγωνιστές της ΕΟΚΑ και το σπίτι μας Κέντρο διερχομένων καταζητούμενων αγωνιστών. Όταν έβαζαν κέρφιου το χωριό και έρχονταν να κάνουν έρευνα οι Άγγλοι στρατιώτες, η μάνα μας δεν σταματούσε τις προσευχές στην Παναγία, στον Άη Μάμα, στην Αγία Μαρίνα και τον Άη Γιώρκη, να μην εντοπίσουν οποιαδήποτε ενοχοποιητικά στοιχεία. Αργότερα, τα μεγάλα αδέλφια μας έμαθαν ότι το κάρβουνο που άλεθαν στον χειρόμυλο ήταν για να κάνουν μπαρούτι για την ΕΟΚΑ και αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο έτρεχαν να κρύψουν το αλεσμένο κάρβουνο και να εξαφανίσουν τα ίχνη στον άδειο αχυρώνα, όταν μάθαιναν ότι οι Άγγλοι είχαν περικυκλώσει το χωριό. Σε μια περίπτωση, μάλιστα, 6-8 οκάδες αλεσμένο κάρβουνο αναγκάστηκε η μάνα μας να το κρύψει στον φούρνο από τον οποίο μόλις είχε ξεφουρνίσει τα ψωμιά της εβδομάδας, με αποτέλεσμα σιγά-σιγά να καεί και να πάνε όλοι οι κόποι τους χαμένοι. Σε αυτό το κλίμα, ο Μιχαλάκης, μαθητής του Δημοτικού ακόμα, σε ηλικία μόλις 11 χρόνων, ορκίστηκε στην ΑΝΕ, την Άλκιμο Νεολαία της ΕΟΚΑ.

Ο πατέρας μας τελείωσε την τετάρτη τάξη του δημοτικού και η μητέρα μας την εβδόμη. Ωστόσο και οι δυο διάβαζαν πολύ, εφημερίδες και περιοδικά της εποχής, λογοτεχνικά βιβλία, κυρίως όμως βιβλία που μιλούσαν για τις ένδοξες αλλά και θλιβερές στιγμές της ρωμιοσύνης, για βίους Αγίων και την ορθόδοξη πίστη. Αυτή ήταν και η δική μας ενασχόληση στον ελεύθερο χρόνο μας. Οι εφημερίδες και τα περιοδικά της εποχής ήταν πραγματικά μέσα μόρφωσης των ανθρώπων. Στους Τρούλλους έρχονταν τότε δυο αντίτυπα της εφημερίδας «Ελευθερία». Το ένα για το καφενείο και το άλλο για το σπίτι μας. Οι γονείς μας είχαν συλλάβει τη μοναδική αξία και συμβολή της μόρφωσης στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών και την καλλιέργεια χαρακτήρα. Έτσι, μετά την αποφοίτηση των παιδιών τους από το Δημοτικό των Τρούλλων, προτίμησαν να τα στέλνουν ένα-ένα στη Λευκωσία για να φοιτήσουν στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, στην Οξφόρδη, θα λέγαμε, της εποχής, στο οποίο διαχρονικά υπηρέτησαν σπουδαίοι παιδαγωγοί και από το οποίο αποφοίτησαν επιφανείς Κύπριοι. Μέσα σε αντίξοες συνθήκες, μεσούντος του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ, οι δύο μεγαλύτερες αδελφές, Παρασκευή και Παναγιώτα, κοιμούνταν σε ενοικιαζόμενα κρεββάτια μαζί με άλλα παιδιά, προκειμένου να φοιτούν στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, και παράλληλα ανέπτυξαν χριστιανική και εθνική δράση, όντας ενεργά μέλη της ΟΧΕΝ και μετέχοντας σε μαθητικές εκδηλώσεις και διαδηλώσεις κατά των Άγγλων, στις οποίες αρκετά συχνά υπήρχαν θύματα. Έτσι και ο Μιχαλάκης, βρέθηκε τον Σεπτέμβριο του 1959 στη Λευκωσία, όταν ήδη ο αγώνας έφτασε στο τέλος του, ο

Μακάριος είχε επιστρέψει από την εξορία και η πολιτική κατάσταση άρχισε να εξομαλύνεται. Μαθητής και αυτός του Παγκυπρίου Γυμνασίου, ανέπτυξε σύντομα εκκλησιαστική δράση, όντας ιδρυτικό μέλος, ομαδάρχης και Πρόεδρος του Χριστιανικού Ομίλου Μαθητών της Παλλουριώτισσας. Παράλληλα, όντας ακόμα μαθητής στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, κατατάχθηκε εθελοντής στη νεοσύστατη Εθνική Φρουρά το 1964, για την προάσπιση της νομιμότητας που απειλείτο από την υποκινούμενη από την Τουρκία ανταρσία μερίδας του Τουρκικού σύνοικου στοιχείου. Αποφοίτησε με άριστα από το Παγκύπριο Γυμνάσιο και κατάφερε, αν και απόφοιτος του Κλασσικού Τμήματος, να εξασφαλίσει κατόπιν σχετικού διαγωνισμού υποτροφία του ΙΚΥ Ελλάδος για το Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Μετά την αποφοίτησή του από το Παγκύπριο Γυμνάσιο, ο Μιχαλάκης κατατάχθηκε, επίσημα πλέον, στην Εθνική Φρουρά, όπου υπηρέτησε για 15 μήνες ως Δόκιμος Ανθυπολοχαγός. Στη συνέχεια βρέθηκε στην Αθήνα φοιτητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ποτέ δεν διανοήθηκαν οι γονείς μας, παρά τις δυσκολίες τους, ότι δεν θα μας σπούδαζαν όλους. Ο πατέρας μας πάντα έλεγε ότι εκεί που σταματά η δίκη μας δύναμη έρχεται η βοήθεια του Θεού και πως η προίκα μας θα είναι η μόρφωσή μας. Η οικογένεια του Ζένιου και της Μαρίας είναι η μόνη οικογένεια στους Τρούλλους, ίσως και ευρύτερα, που σπούδασε και τα δέκα παιδιά της. Και αυτό, όχι γιατί είχε την οικονομική ευχέρεια αλλά γιατί η μόρφωση ήταν πολύ ψηλά στις προτεραιότητές της. Ως φοιτητής, ο Μιχαλάκης, έμενε σε χριστιανικό οικοτροφείο, όπου γνωρίστηκε και έκανε δυνατές φιλίες με πολλά παιδιά από την Ελλάδα και την Κύπρο. Ανέπτυξε εθνική και χριστιανική δράση, διανέμοντας μέσα στο Πανεπιστήμιο το περιοδικό της Χριστιανικής Φοιτητικής Δράσης και μετέχοντας σε εκδρομές και κατασκηνώσεις σε ακριτικές περιοχές της Ελλάδας ή περιοχές που είχαν δοκιμαστεί από τη Γερμανική κατοχή. Μεταξύ άλλων, επισκέφθηκε τα ελληνοαλβανικά σύνορα και γνώρισε το δράμα των Αλύτρωτων Βορειοηπειρωτών, στους οποίους αφιέρωσε το ποίημά του «Μήνυμα στη σκλάβα γη». Ένα ευτράπελο περιστατικό από το Πανεπιστήμιο, αναδεικνύει την ενσυναίσθηση, την ειλικρίνεια, την ευθύτητα του χαρακτήρα του, την αυτογνωσία και την ανάληψη ευθύνης. Παρέδωσε εργασία στο πλαίσιο του εργαστηρίου Φυσικής όπου έγραφε: «Τα ηλεκτρόνια εξέρχονται από το πλέγμα της τριόδου λυχνίας και εισέρχονται … στο Κρατικό Νοσοκομείο». Τι είχε συμβεί; Είχε ένα φίλο που ήταν άρρωστος στο νοσοκομείο και αγωνιούσε για την κατάστασή του. Καθώς έγραφε την εργασία νύσταζε, και με την στενοχώρια που είχε του βγήκε και έγραψε αυτό. Το κακό παράγινε γιατί ένας συμφοιτητής του αντέγραψε την εργασία του και χωρίς να προσέξει έγραψε και αυτός για τα ηλεκτρόνια που εισέρχονται στο Κρατικό Νοσοκομείο! Ο καθηγητής προφανώς τους μηδένισε, αφού θεώρησε ότι το έκαναν επίτηδες για να δουν αν διαβάζει τις εργασίες. Ο

Μιχαλάκης πήγε και του εξήγησε τι είχε συμβεί και ο καθηγητής δέχθηκε τις εξηγήσεις και αναίρεσε την απόφασή του, πράγμα σπάνιο, καθώς η αυστηρότητα των καθηγητών της τότε εποχής άγγιζε τα όρια του παραλόγου. Η ειλικρίνεια, η παραδοχή των λαθών του, η ανάληψη της ευθύνης και η ετοιμότητά του για επανόρθωση ή και αποδοχή των συνεπειών, έστω και για αμέλεια ή απροσεξία, ήταν αφοπλιστική. Ακόμα και η τιμωρία τον έκανε καλύτερο άνθρωπο. Σ' αυτό το πνεύμα κινήθηκε σε όλη του τη ζωή. Δεν άφηνε να τον αδικούν αλλά διεκδικούσε το δίκαιό του με όμορφο τρόπο, μιλώντας και εξηγώντας ήρεμα τη θέση του.

Τα καλοκαίρια επέστρεφαν οι φοιτητές από το εξωτερικό και εμείς οι μικρότεροι επιστρέφαμε στους Τρούλλους από τη Λευκωσία. Έτσι βρισκόμασταν όλοι μαζί στο χωριό και ο πατέρας μας συνήθιζε τα βράδια να φέρνει ένα μεγάλο καρπούζι για δώδεκα και μας μάζευε στη βεράντα να φάμε. Αλλά πάντα περίτεχνα έριχνε και ένα θέμα συζήτησης και φρόντιζε να έχουμε όλοι λόγο, μικροί και μεγάλοι. Ο Μιχαλάκης ανέπτυσσε δράση τόσο στους Τρούλλους όσο και στην Παλλουριώτισσα, γαλουχώντας τη νεολαία στα νάματα της πίστης και της πατρίδας. Στους Τρούλλους, μάζευε τα παιδιά και τους δίδασκε στην εκκλησία για τον Χριστό και την Ελλάδα κι' ύστερα έπαιζε ανέμελα στο προαύλιο μαζί τους. Αξέχαστο θα μου μείνει το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού που οργάνωσε στους Τρούλλους μετά από μια νύχτα προσευχής. Όλοι μας θυμόμαστε επίσης τη στεντόρεια φωνή του όταν τραγουδούσε με πάθος ένα από τα αγαπημένα του τραγούδια που αντιλαλούσε στους λόφους των Τρούλλων: «Είδα βουνά ψηλά ολοχιόνιστα, χώρες τρανές αράδα, μα πουθενά τόση ομορφιά σαν την Ελλάδα»! Ως αρχηγός των κατασκηνώσεων του Χριστιανικού Ομίλου Μαθητών της Παλλουριώτισσας διαχειριζόταν τα πάντα με ζήλο αξιοθαύμαστο και συνείχε τα πάντα με την πληθωρική του παρουσία. Θυμάμαι το άδολο γέλιο του, τα καλόγουστα αστεία του, τις διασκεδαστικές του «ομιλίες» στο πλαίσιο διαγωνισμού ρητορικής στον οποίον ο ομιλητής εκαλείτο να μιλήσει συνδυάζοντας θέματα φαινομενικά άσχετα μεταξύ τους: Σώζεται σε ηχογράφηση της εποχής διασκεδαστική ομιλία του με θέμα «Η συμβολή της πατάτας στην ανάπτυξη του τουρισμού»!

Ολοκλήρωσε τις σπουδές του και επέστρεψε στην Κύπρο το 1971 και υπηρέτησε ως καθηγητής Φυσικής σε Ιδιωτικές Σχολές, αφήνοντας άριστες εντυπώσεις. Παραθέτω ενδεικτική μαρτυρία του Ευγένιου Κολαρίδη: «Τον γνώρισα το 1973 στη σχολή ΚΤΕΕ όπου δίδασκα Λογιστική. Μου είχε κάνει εντύπωση η λεβεντιά του, το παρουσιαστικό, και το ήρεμο του χαρακτήρα του, μαζί με το χαμόγελό του. Κουβεντιάζοντας στα διαλύματα, μου είχε αφήσει την εντύπωση ότι ήταν θεολόγος και εκπλάγηκα όταν έμαθα ότι ήταν φυσικομαθηματικός. Ήταν ένας εξαίρετος νέος με μεγάλες προοπτικές που θα πρόσφερε πολλά στην κυπριακή

κοινωνία. Η ηρωική θυσία του ας φωτίζει τους νεότερους για μια Κύπρο τίμια και αξιοπρεπή, όπως ήταν και εκείνος». Με την επιστροφή του στην Κύπρο, η εκκλησιαστική του δράση στους Τρούλλους και την Παλλουριώτισσα δεν περιοριζόταν μόνο στα καλοκαίρια, ήταν πλέον ολόχρονη. Στους Τρούλλους ήταν το δεξί χέρι του πατρός Αντώνιου, στην Παλλουριώτισσα αρχικά του τότε Αρχιμανδρίτη Χρύσανθου, μετέπειτα Χωρεπισκόπου Λήδρας και πρώτου Μητροπολίτη Μόρφου και στη συνέχεια του σημερινού Ιερατικού Προϊσταμένου Πρωτοπρεσβύτερου π. Γεώργιου Αντωνίου. Αποκορύφωμα της ετήσιας δράσης του ήταν πάντα οι κατασκηνώσεις της Παλλουριώτισσας στις οποίες διευθετούσε ώστε να φιλοξενούνται και λίγα παιδιά από τους Τρούλλους. Ορίστηκε ως Αντιπρόεδρος της Εφορείας Κατηχητικών Σχολείων Παλλουριωτίσσης και προετοιμαζόταν πνευματικά για να δεχθεί ταπεινά την κλήση του Θεού για να ενταχθεί στον ιερό κλήρο. Το 1972 μετακομίσαμε στην Αγλαντζιά, όπου ήταν και η κατοικία του αδελφού της μητέρας μας Κυριάκου Παπαχαραλάμπους, Ιεροψάλτη. Τα τραγικά γεγονότα του 1974 τον βρήκαν εκεί. Στις 15 Ιουλίου έκλαψε γιατί, όπως είπε, το πραξικόπημα θα γινόταν αιτία να μισήσουν οι Κύπριοι την Ελλάδα. Έτοιμος να δεχθεί τις συνέπειες, αρνήθηκε να παρουσιαστεί ως Έφεδρος Αξιωματικός στο κάλεσμα των πραξικοπηματιών, λέγοντας πως δεν είναι δυνατόν να λάβει μέρος στον εμφύλιο σπαραγμό. Στις 20 Ιουλίου έσπευσε να καταταγεί, υπηρετώντας ως έφεδρος ανθυπολοχαγός στον τρίτο λόχο του 211 Τάγματος Πεζικού στα βόρεια προάστια της Λευκωσίας, όπου υπηρετούσε τότε ως λοχαγός ο νυν Στρατηγός εν αποστρατεία Χαράλαμπος Λόττας. Εκεί ο Μιχαλάκης αξιοποίησε πλήρως τις γνώσεις της Φυσικής, υπολογίζοντας τις βολές και πετυχαίνοντας θανάσιμα πλήγματα κατά των εισβολέων.

Ο Χριστός είπε «αγαπάτε τους εχθρούς υμών». Και οι γονείς μας, μάς έμαθαν να σεβόμαστε ως άνθρωπο ακόμα και τον εχθρό. Η αδελφή μου Σπυρούλα θυμάται πως μικρή, διαμαρτυρήθηκε στη μητέρα μας γιατί έδωσε νερό σε Άγγλο στρατιώτη και μάλιστα μέσα στο μεταλλικό δοχείο, το μαστραππούιν, από το οποίο πίναμε και εμείς. Η μάνα μας της είπε: «Κόρη μου, είναι και τούτοι άνθρωποι του Θεού και αυτά που κάνουν τους βάζουν άλλοι να τα κάνουν». Μέσα σε αυτό το πνεύμα, κάθε βράδυ ο Μιχαλάκης, όπως διηγούνται οι στρατιώτες του, προσευχόταν γονατιστός μέσα στους θάμνους. Τον απασχολούσε έντονα το γεγονός ότι με τις εύστοχες βολές του προκαλούσε τον θάνατο σε ανθρώπους στην αντίπερα όχθη, ενώ ετοιμαζόταν να ενταχθεί στην ιεροσύνη. Γνώριζε πολύ καλά ότι ο πόλεμος είναι σύμπτωμα του μεταπτωτικού ανθρώπου, αναγκαίο κακό και ότι η ευθύνη γι’ αυτόν είναι συλλογική. Οπότε, αναγνώριζε και αναλάμβανε την προσωπική του ευθύνη και ήταν σε θέση να διακρίνει την εκτέλεση του καθήκοντος υπέρ βωμών και εστιών από τη διάπραξη απάνθρωπων εγκλημάτων που εξαχρειώνουν το ανθρώπινο πρόσωπο και αποτελούν ύβριν κατά του

Προσώπου του Θεού.

Μακαριώτατε, Εξοχότατη, Εκλεκτοί προσκεκλημένοι, Πατέρες και Αδελφοί,

Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, απευθυνόμενος στους υπόδουλους Ρωμιούς, συνήθιζε να λέει: «Ετούτη η γη δεν είναι εδική μας, είναι δια τα ζώα, η θάλασσα διά τα οψάρια, ο αέρας διά τα πετεινά. Διά τούτο ο Πανάγαθος Θεός μάς έβαλεν τον νουν εις την κεφαλήν, διά να στοχαζώμασθε πάντοτε την ουράνιον βασιλείαν, την αληθινήν πατρίδα μας». Στις 14 Αυγούστου 1974 το γελαστό παιδί, ο ηρωικός ανθυπολοχαγός του Βορείου Πόλου, Μιχαήλ Ζένιου, πέρασε από τη γήινη πατρίδα που τόσο αγάπησε στην Ουράνια πατρίδα προς την οποίαν απέβλεπε με εμπιστοσύνη στον Θεό. Το πέρασμα από τη γήινη στην ουράνια πατρίδα συνοδεύτηκε από ένα παράδοξο γεγονός. Όπως μαρτυρεί ένας από τους στρατιώτες του, ο Κώστας Χατζηπιερή από την Αθηένου, ο καταιγισμός πυρών παραδόξως σταμάτησε για όσο χρόνο χρειάστηκε να μεταφέρουν τον Μιχαλάκη και τον Σπύρο στο αυτοκίνητο. Διηγείται σχετικά: «Για 7-10 λεπτά επικρατούσε νεκρική σιγή, λες και νεκρός, ο ήρωας Μιχάλης, μάς προστάτευε. Μόλις έφυγε το αυτοκίνητο αμέσως αρχίζει σφοδρός καταιγισμός βλημάτων, που από τους καπνούς δεν βλέπει ο ένας τον άλλον». Και διερωτάται: «Γιατί ο Θεός πήρε τον καλύτερό μας;»

Για πολλά χρόνια ο Μιχαήλ Ζένιου ήταν ανάμεσα στους ακήδευτους νεκρούς της εισβολής. Οι επιστήμονες ταυτοποίησαν τα λείψανά του, το κάτω μέρος των οποίων βρέθηκε στο στρατιωτικό κοιμητήριο Λακατάμειας και το πάνω στον Τύμβο Μακεδονίτισσας, όπου από λάθος είχε μεταφερθεί μαζί με λείψανα Ελλαδιτών πεσόντων. Μετά την κηδεία του ενταφιάστηκε στη γενέτειρά του, Τρούλλους. Παλλουριώτισσα, Αγλαντζιά, Έγκωμη, Αραδίππου, Τρούλλοι, Ορόκλινη και Αβδελλερό αφιέρωσαν δρόμους στον ήρωα, ενώ το όνομά του αναγράφεται σε μνημεία στο Καϊμακλί, την Αγλαντζιά, το Ακάκι και τους Τρούλλους, όπου το όνομά του φέρει επίσης η αίθουσα πολλαπλής χρήσης του Ιερού Ναού Αγίου Μάμαντος. Αν και νεαρός, άφησε πλούσιο συγγραφικό έργο, κυρίως για εθνικά, κοινωνικά και θεολογικά θέματα.

Έγραφε για τους ήρωες της ΕΟΚΑ: «..Και σου ’δωσαν πατρίδα μου την ακριβή ζωή τους και πήραν την αληθινή κι’ ατίμητη Ζωή στη μόνιμη κι’ αιώνια Πατρίδα τ’ Ουρανού...». Αυτό ακριβώς συνέβη και με τον ίδιο, που τίμησε με το πέρασμά του την πρόσκαιρη αυτή πατρίδα, την καθαγίασε με το ηρωικό του τέλος και κέρδισε τη «Μόνιμη και Αιώνια Πατρίδα του Ουρανού». Ο Μιχαήλ Ζένιου πίστευε στην Ανάσταση του Χριστού, στην ανάσταση των σωμάτων. Διερωτάται σε μια ομιλία του για την Ανάσταση, απευθυνόμενος στον Αναστημένο Χριστό: «Τι νόημα μπορεί να έχει για μας τους πιστούς η ώρα του θανάτου μετά την Ανάστασή Σου; Τι άλλο,

παρά το νόημα μιας θύρας, που θα μας οδηγήσει κοντά Σου, ω Ζωή». Ο Μιχαήλ Ζένιου διάβηκε αυτή τη θύρα θριαμβευτής. Τα κείμενά του, δίνουν την εντύπωση ότι προσπαθούσε να προετοιμάσει τους οικείους του για τον πρόωρο θάνατό του. Σε ομιλία του για την 1η Απριλίου υπόσχεται στην Κύπρο: «Ή λεύτερη στην αγκαλιά της Μάνας να σε δούμε, ή μέσ' τον τάφο τον ψυχρό να κατεβούμε» και με αναστάσιμη ομιλία του διακηρύσσει: «Χαρά μας, ελπίδα και ζωή μας είναι ο άδειος τάφος, … ο νικημένος θάνατος, μα κυρίως η Αναστημένη Ζωή».

Αδελφέ μου, πολύ βαθιά η πληγή μας, όμως περισσεύει η Χάρις. Πρέσβευε υπέρ ημών, γιατί, όπως γράφει συγκινημένος και ο στρατιώτης σου, ήσουν (είσαι) «με διαφορά ο καλύτερός μας»!

- ***Ομιλία που πραγματοποιήθηκε στις 2 Οκτωβρίου 2024 στον Ιερό Ναό Ευαγγελιστρίας Παλλουριωτίσσης***